

נא לשמור על קדושת העלון
אין לקרוא בשעת התפילה.
מומלץ לקרוא בשולחן שבת!

או צרות הפרשה

פרשת "זארא"

"וגם אני שמעתי את נאקת בני ישראל" [ו, ה].

מובא בשם החתם סופר: המלה "וגם" באה לרבות, שבשעה שבני ישראל נאנקו תחת על מצרים, שמע כל אחד מהם גם את האנחה של אחיו, כאב את כאבו וסבלו, ובשכר זה שגלו רגש אחזה זה לזה, גם הקב"ה שמע את צעקתם והוציא אותם מעבדות לחרות ומושעבוד לגאולה (אוצרות הסופר).

הגאון רבי יעקב גלינסקי זצ"ל ספר אודות מעשה מפעים שהתרחש עמו לפני שנים רבות: בשנות האימה הנוראות באירופה, הגליתית לסיביר, והטלו עלי תנאי-רעב למשך ארבעים יום. בתם ימי הרעב, הובא לפני, כהטבה מיוחדת, מרק חם.

בעת שהמרק היה מנח לפני, הגיע למקום יהודי נוסף שהיה נתון עדין בתנאי הרעב. על פניו נפרים היו אותות הצום הממשך. התלבטתי אם להעניק ליהודי זה, "חוליב" שמו, חלק ממנת המרק שלי, שהרי גם אני סבלתי מחרפת הרעב.

לאחר כמה שניות אמרתי לעצמי: "יענקליה, יענקליה, האם הנד מסגל לאכל לבדך, פאשר לצדך נמצא יהודי רעב?... ההחלטה גמלה בלבי לתת מהמרק גם לחוליב. הוא אכן אכל מן המרק ונהנה מאד.

שנים רבות לאחר מכן, פאשר הייתי כבר בארץ ישראל, הגיעו ארצה בני עדות המזרח, ששכנו על ידי הממסד במחנות הידועים לשמצה, שם נסו להעביר אותם על דתם ודעתם. כיון שחלק גדול מן העולים רצו להעניק לילדיהם חנוף תורני, שגר אותי מן החזון איש זצ"ל למחנות העולים, כדי שאברר כמה מההורים מעניינים בחנוף תורני.

הגעתי למקום יחד עם חברי, שפיוס הנו אחד מגדולי החלכה בבני ברק. מיד בתחלה נוכחנו לדעת שהמחנה סגור ונעול על מסגר ובריה מפל צדדיו ואין כל אפשרות להפגס לתוכו. חזרנו אל מן זצ"ל ותארגנו לפנינו את המצב בשטח. החזון איש הורה לנו להפר מנהרה מחוץ לגדר ולהשתחל דרכה אל פנים המחנה...

עשינו כמצות החזון איש, וחדרנו בצורה זו אל מחנה העולים. לא עבר זמן קצר, ומדריכי המחנה לכדו אותנו ושאלונו לפשר מעשינו במקום. בשלב זה התברר שהמדריכים היו דוברי אידיש. הדבר נעשה בכונה תחלה, כדי שהילדים לא יכירו את שפת המדריכים, ולא המדריכים את שפתם של העולים, כדי שלא תוצר ביניהם כל קרבה, וההשפעה על העולים תהיה נתונה אך ורק בידי של הממסד.

המדריכים פנו אלינו, האורחים הבלתי-קרואים, באידיש, ודרשו מאתנו לצאת מן המחנה. העמדנו פנים שאיננו מבינים את השפה הזו... הם הניחו אותנו בצד, ואני עשיתי אזני כאפרקסת כדי לשמע מה הם משוחחים ביניהם. בין-לבין אני שומע אותם אומרים האחד לרעהו: "עוד מעט יגיע חוליב, ואז נראה מה לעשות אתם..."

השם "חוליב" העלה במוחי זכרונות מזמים-עברו, אך באותו רגע עדין לא זכרתי בדיק מי הוא אותו חוליב והיכן פגשתי אותו. רק לאחר שאמצתי היטב את מוחי, נזפרתי במרק המהביל שנתתי לחוליב בסיביר. עד מהרה התברר שאיש זה היה עתה המדריך הראשי במחנה.

ואכן, בתוך כמה דקות הגיע חוליב למקום. כשראה אותי נזפר אף הוא באותו מרק חם וטעים שקבל ממני וטפח על כתפי בהתלהבות רבה, כמי שמענין לגמל לי עתה טובה תחת טובה על מה שעשיתי עמו באותה תקופה. "האם הנד רוצה שאסיע בנדך לצאת מן המחנה?" שאל חוליב. ואני הצטחקתי: "את זה אני יודע לעשות לבד..."

ידעתי שעלי לנצל עתה את רצונו להפיר לי טובה, והחלטתי 'ללכת על כל הקפה'... פניתי אתו הצדה ובקשתי ממנו לברר כמה הורים מעניינים בחנוף חרדי... חוליב שמע את הדברים, ונרתע לאחוריו. למשימה כזו הוא לא צפה. אבל לבסוף גברה בו מדת הכרת הטוב, והוא החליט לסייע לי. "המתן פאן עד שהמדריכים ילכו, ואז אמלא את בקשתך".

לא עבר זמן רב, וחוליב חזר ובידו רשימה של ששים וחמש הורים הדורשים חנוף יהודי טהור. הרשימה הזו העברה לגורמים המתאימים, וחלק נפר מהם אכן זכו להנצל משמד רוחני, להגיע לתלמודי תורה ולישיבות קדושות ולהקים לאחר מכן בתים יהודיים לתפארת.

וכל כך למה? - בזכות אותו מרק חם שנתנו רבי יעקב גלינסקי ליהודי המרעב בסיביר... (אחת שאלתי).

"ויאמרו החרטומים אל פרעה אצבע אלוקים היא" [ח, טו]. מאת ה' היה הדבר!

הגמרא מספרת, שכאשר מלאה סאת עוונותיהם של ישראל, ניתנה הרשות לטיטוס להחריב את בית המקדש השני. טיטוס הרשע נכנס לקודש הקדשים, וחילל את המקום ר"ל. הוא תפש אישה בידו ונכנס עימה לבית קודש הקודשים, הניח יריעה של ספר תורה, ועבר עליה עברה, ואז נטל סייף וגידר את הפרוכת.

הפרוכת הייתה עשויה משבעים ושניים חוטים כפולים. כל חוט היה עשוי מתכלת, מארגמן, מתולעת שני, ומשש משזר. שלוש מאות כהנים היו צריכים לשאת את הפרוכת כדי להטביל אותה.

כאשר דקר טיטוס הרשע את הפרוכת, נעשה נס, והיה דם מבצבץ ויוצא. היה טיטוס סבור, בגאוותו, ש"הרג את עצמו" (ברש"י מובא, שזהו כינוי כלפי מעלה, כלומר, הוא אמר זאת על השכינה הקדושה).

טיטוס יצא בחזרה לרומא, ולקח איתו חלק גדול מכלי המקדש. הוא גם שבה בחורים מישראל, ולקחם עמו, כדי שיהיו לו לעבדים. כשהיה טיטוס בספינה, עמדה עליו רוח סערה בים להטביעו. אמר: "כמדומני שאלוקיהם של אלו אין גבורתו אלא במים, שכן בא פרעה – טיבעו במים. בא סיסרא – טיבעו במים. אף הוא עומד עלי לטבעני במים. אם גיבור הוא, יעלה ליבשה ויעשה עימי מלחמה".

יצאה בת קול ואמרה לו: "רשע בן רשע, בן בנו של עשו הרשע! בריה קלה יש לי בעולמי ויתוש שמה. עלה ליבשה, ותעשה עימה מלחמה".

עלה טיטוס ליבשה, וכשהגיע לרומי יצאו כל בני רומי וקילסוהו, ונתנו לו כבוד גדול. מיד הסיקו לו את המרחץ, ונכנס ורחץ. כשיצא מזוגו לו כוס יין. בא יתוש ונכנס בחוטמו, וניקר במוחו שבע שנים!

פעם אחת עבר טיטוס ליד חנות של נפחים, ושמע את קול הפטיש דופק בחוזקה. מחמת הרעש הפסיק היתוש לנקר במוחו. שמח טיטוס כיוון שחשב שיש לו תקנה לניקור. מה עשה? הורה לעבד נוכרי שידפוק בפטיש לידו, כדי שיפסיק היתוש לנקר, ושילם לו ארבעה זוזים. אך כאשר יהודי עשה זאת, לא שילם לו דבר, בטענה שדי לו שהוא רואה בנפול אויבו.

שלוותו של טיטוס לא ארכה זמן רב. לאחר שלושים יום התרגל היתוש לקול הפטיש, וחזר לנקר במוחו של טיטוס. לאחר מותו של טיטוס העיד רבי פנחס בן ערובה: "אני הייתי בין גדולי רומי, וכשמת טיטוס פצעו את מוחו ומצאו בו כציפור, משקל שני סלעים!".

בעת שעמד טיטוס למות, הורה לעבדיו לשרוף את גופתו, ולפזר את אפרו על פני שבעה ימים. הוא חשב בליבו, שכך לא יוכל האלוקים ליסרו. אך מאחר שעשה כן, בהתריסו כלפי מעלה, היה ענשו גדול ונורא, מידה כנגד מידה. אונקלוס בר קלוניקוס, בן אחיו של טיטוס, חפץ להתגייר והעלה את טיטוס באוב. שאל אונקלוס את טיטוס: "מי חשוב למעלה?" אמר לו: "ישראל!".

שאל אונקלוס: "במה מענישים אותך למעלה על שהחרבת את ירושלים, ועל כל מעשיך הרעים?". אמר לו טיטוס הרשע: "כמו שפסקתי את דיני למטה, כך עושים לי למעלה כל יום ויום", הינו ששורפים אותו בכל יום ויום, ומפזרים את אפרו על פני שבעה ימים.

פרעה, בדומה לטיטוס, ראה שהמכות הראשונות – דם וצפרדע – באו מהמים. אמר הרשע: "אלו אסונות טבע שבאים מהמים...". הביא עליו הקב"ה מכת כינים, שלא באה מן המים אלא מהיבשה. ולא זו בלבד אלא שלא היו חרטומי מצרים יכולים לעשות כן בלהטיהם, והודו: "אצבע אלוקים היא!". מדוע לא יכלו החרטומים לעשות כן? כי לחרטומים הייתה שליטה רק בדבר שגדלו כגודל עדשה ומעלה. הכינים היו זעירות הרבה יותר.

ועוד, שאין למכשפים כוח אלא בשעה שהם עומדים על הקרקע. בעת מכת כינים הייתה כל הארץ "מרחשת כינים", הכינים נערמו לגובה ג' טפחים, וניטל הכוח מהחרטומים. אי לכך, הודו כולם שאין כאן כישוף ולא דרך הטבע, אלא "אצבע אלוקים היא!" (דורש ציון).

"בקבצי את בית ישראל מן העמים אשר נפוצו בהם" (מתוך ההפטרות).

בנבואה זו, מבשר לנו הקב"ה שהוא יקבץ את עם ישראל מכל העמים אשר התפזרו בהם. ברכה מיוחדת נתקנה בימות החול בתפילת העמידה לקיבוץ גלויות, בברכת "תקע בשופר" – "וקבצנו יחד מארבע כנפות הארץ לארצנו". רבנו האר"י הקדוש אומר: כשמגיע ל"תקע בשופר גדול לחרותנו", צריך להשתדל מאוד לכוון בה, ובעיקר בימי השובבי"ם – מפרשת שמות עד משפטים, ברכה זו מסוגלת מאוד לאדם, להביאו למדרגות של קדושה ולהצילו מכל גזרות קשות ורעות.

בברכה זו טמונים רמזים רבים, אולם הכוונה הפשוטה היא: בקשה שיהיה סוף לגלות, והקב"ה יתקע בשופר גדול. "וקבצנו יחד" – שכל ישראל הנידחים בארבע כנפות תבל עם עשרת השבטים, יחזרו לארץ ישראל. וכל אותם יהודים שלצערנו כלל אינם יודעים שהם יהודים, או שהם יודעים שהם יהודים, אבל עובדה זו אינה משנה להם כלל, משום שהם אינם יודעים דבר על משמעות היהדות – גם הם יחזרו. "וקבצנו יחד מארבע כנפות הארץ לארצנו" – העיקר אינו גבולות הארץ הפיזית, אלא הארץ הרוחנית, כלומר הרוח הקדושה של ארץ ישראל.

מסיימים: "מקבץ נדחי עמו ישראל" – ישנן כמה משמעויות למילה נידח. נידח הוא יהודי סובל ונאנק תחת עול הגלות, שמצוי עמוק בגולה, ורחוק מאוד מארץ ישראל. נידח הוא גם נשמה של יהודי המצויה בקליפות הטומאה – בגיוגול או בארץ מלאה שיקוצים, ויש להתפלל עליה שתצא מאותם עומקי הקליפות והטומאה ותחזור לקדושה. בברכה זו מתפללים שהקב"ה יקבץ הן את היהודים הרחוקים פיזית והן את היהודים הרחוקים רוחנית.

האר"י הקדוש מסיים, שבעיקר יש לכוון כאן על הדבר הפנימי ביותר, שהוא תפילה עלינו. במהלך החיים אנו עלולים לגרום על ידי העוונות או ההרהורים הרעים שלנו, שחלקים טובים וקדושים של נשמתנו יפלו לטומאה. רבנו האור החיים" הקדוש כותב, שזוהי הסיבה העיקרית לכך שלפעמים כאשר אדם בא ללמוד תורה, הוא אינו מצליח להבין אותה. זאת משום שחשב לפני כן מחשבות שאינן קדושות, ומחשבות פגומות אלו קלקלו אותו. מכונה מקולקלת ומעלה חלודה, כאשר באים להשתמש בה – היא אינה עובדת, וכך מוח האדם –

כשבאים להשתמש בו להבנת התורה, הוא אינו מצליח לתפקד, משום שיש בו את המפריעים הללו. הזמן המסוגל לתיקון המחשבות הפגומות הללו הוא בששת השבועות השובבי"ם. זוהי הסיבה לכך שהאר"י כותב שבששה שבועות אלו יכוון בברכת 'תקע בשופר גדול' שתקנו אנשי כנסת הגדולה, ויש בה סודות נפלאים מאוד –

הן על קיבוץ הגלויות, הן על החזרה בתשובה של כלל ישראל, והן עליו באופן פרטי ועל תיקון נשמתו – שכל אותם חלקים קדושים שנתן לו הקב"ה בנשמתו, ועל ידי החטאים והעוונות, הוא גרם שיפלו היכן שנפלו, ויתפזרו היכן שנתפזרו, יחזרו למקומם (דורש ציון).

זכות הלימוד בעלון זה תהיה לעילוי נשמות: ר' נוריאל חזני בן מרים ויעקב ז"ל, לע"נ מרת מונירה חזני בת כורשיד ז"ל, לע"נ מרת פארי בת מונירה ז"ל, לע"נ ר' עזיזולה בן שרה ז"ל, לע"נ מרת מנסורה בת כשוור ז"ל, לע"נ יוסף בן הלה ז"ל, לע"נ אליהו בן שלום ז"ל, לע"נ יצחק בן ליבה ז"ל, לע"נ שרה בת גוהר ז"ל, לע"נ סוסן בת ויקטוריה ז"ל, לע"נ טובה בת כורשיד ז"ל, לע"נ מסעוד בן פרהנג ז"ל, לע"נ אלהם בת שהנו ז"ל, לע"נ דוד בן רבקה ז"ל, לע"נ ענת בת אסתר ז"ל, לע"נ יצחק בן מרים ז"ל, לע"נ מרים בת שמה ז"ל, לע"נ אברהם בן סולטנה ז"ל, לע"נ יונה בן אסתר ז"ל, לע"נ לי כהן בת פולין ז"ל, לע"נ משה בן רינה תחיה ז"ל, לע"נ שמואל בן קדינה ז"ל, וע"נ כל נפטרי עם ישראל.

למעוניינים בהפצת העלון: 03-5592523. לקבלת העלון בדוא"ל, שלחו בקשה ל: otzarot.hparasha@gmail.com